

## ZAPOZNELA GLOSA

Niko  
Košir

»V našem intelektualnem in moralnem življenju ni živih notranjih tokov; to je kaluža mirujoče vode, ne bistra studenčnica. Ta ali oni vanjo vrženi kamen razgiba samo njeno površino in spravi na površje grez z dna in z blatom skali tolmun. Pod zaspanim ozračjem se razteza tako izsušena duhovna ledina, da je človeka groza. Ni svežine ni neposrednosti ni mladosti.

To, lejte, je tista strašna beseda: ni mladosti. So mladi ljudje, toda mladosti manjka, in sicer zategadelj, kjer jo zatirata skrivna inkvizicija in starčevski formalizem . . .

Pravijo, da imamo tu žive in rodovitne, napol skrite klice, vendar pa so tla strašno steptana in zbita; tako nežnim poganjkom globokih semen ne uspe, da bi odgrnili površinski, kot perkal tanki plašč, se jim ne posreči, da bi prebili led. Človek, ki pri nas še v precej zreli dobi ohranja mladostno vero, čvrstost in navdušenje, trdi, da pri nas mladi ljudje nekaj obetajo do tridesetega leta, ko se spremene v tepce. Se ne spremene, jih spremene; padejo, zadeti od malokrvnosti, spričo surove in železne štirioglatosti našega normativizma in naše maloumne resnosti. Nihče jim za časa ne privoščí blagohotnega in razumevajočega pogleda. Radi bi jih drugačne, kot so; našemu žaltavemu duhu nestrpnosti ni po volji, da bi jih pustili, da bi se sleherni razvil v skladu s tem, kar je v njem, v skladu s svojo naravo . . .

V zvezi s tem napačnim ravnanjem z mladimi se srečamo z naravnost praznovernim klečeplaštvom pred maziljenci. Naloga, da so razcefrali in sploščili nežne poganjke, je bila opravljena temeljito in neizprosno. Nihče ni ločil nežnega stebila od goščavja okoli njega, nihče se ni dotaknil omele in grč in izrastkov starih, maziljenih in nedotakljivih hrastov. Koliko mladih, mrtvih v cvetu let, v tej družbi, ki vidi samo izdelano in obrezano, pa je slepa za tisto, kar se dela! . . .

K temu dodajmo še to, da si je spričo revščine našega naroda težko prislužiti kruh in pognati korenine. Modrost *primum vivere* zaduši tisto: *deinde philosophari*. Mladi ljudje se le počasi trgajo od materinega krila, se ločujejo od družinske posteljice, in ko to store, tratijo svoje najbolj sveže sile z iskanjem očima, ki naj jih popelje po tej zaledeneli odeji.

Da se izognejo izločitvi, zastavijo v igro vse svoje kameleonske sposobnosti, dokler ne privzamejo temno in zamolklo sive barve obdajajočega jih ozadja. To ni aktivna prilagoditev okolju; s tem se pasivno prilagajajo okoliščinam.

Živimo v revni deželi, in kjer ni moke, so same tegobe. Gospodarska revščina razloži našo mentalno malokrvnost. Najbolj sveže in mladostne sile se tratijo za to, da se človek osamosvoji, v boju za usodo. Malo je globljih resnic od tiste, da so v hierarhiji družbenih pojavov ekonomski pač prapočela, temelji.

A naša revščina še ni največje húdo, pač pa prizadevanja, da hlinimo, česar ni . . . In bogneđaj govoriti resnico! Kdor jo možato, brez sprenevedanja in ovinkov pove, tega omejenci in skeptiki obtožijo pe-

simizma. Hočejo še vnaprej vzdrževati smešno komedijo ljudstva, ki hlini, da se glede svojega stanja moti.

Ni Mlade Španije, še daleč ne, vsi protesti pa so se zatekli za kavarniške mize, kjer se razsipajo duhovitosti in trati sila. In taisti protestni kavarniški govorniki, od katerih je marsikdo ognjevit in poln življenja, v javnosti zlezajo vase in mrtvoudni in kot urečeni ob pogledu na kolektivno žival začno kvasati največje bedarije in najbolj obrabljene puhlice...

Dušé mladost, ne da bi jo razumeli, hočejo, da bi bila kar précej resna in narejena in po enem kopitu. Kot Bog faraona jo najprej oglušé, potlej pa pokličejo, in ko vidijo, da ne odgovarja, jo črné. Naša družba je stara, samorasla razširjena patriarhalna družina. Živimo pod popolno prezbiteriacijo (rekli so ji *vetustokracija*); in prenašamo, da mladim sede na vratu starci, ... ki mrmrajo: »Ne priganjajte, fantje! Saj ste vendar mladi; ves čas je še pred vami!« to se pravi: »Vi se niste še dovolj povelblodili, da bi nas lahko zamenjali.«...

In tako se ti mladi ljudje sami postarajo, se umerijo po istem kopitu, povelblodijo, spravijo v predal in poštiriglatijo; ko postanejo gladki kot pluta, lahko stopijo kot kmetje na našo šahovnico, in če se vedejo kot pridni fantički, se lahko povzpno do lovca...

Kjer ni mladosti, prav tako ni resničnega združevalnega duha, ki klije iz preobilja življenja, iz moči, ki prestopa bregove in se razlije. Družbe se tu rojevajo okostenele, in to že, ko se rode, zakaj nedružabnost je ena naših značilnih potez. Razširjena na spolne odnose ta naša nedružabnost pospešuje moško neotesanost, vir odljudnega prostaštva in umazanih predrznosti...

Ljudje se družijo samo uradno, da izdajajo predpise ali poročila, objavljajo dolgočasne tveze in pobirajo honorarje...«

\* \* \*

Po naključju mi je prav v dneh naših mladinskih kongresov prišel pod roke daljši esej O sedanjem španskem marazmu, esej, ki ga je med prvo svetovno vojno napisal španski pesnik in mislec Miguel de Unamuno. Ne da bi se ob tem pridružil mnenju tistih, ki trdijo, da je na svetu vse novo, ali onih, ki branijo misel, da pod soncem ni nikoli nič novega, se mi je, morda po krivem, zazdelo, da ima nekaj njegovih ugotovitev veljavo še danes in morebiti tudi pri nas. Zato sem izbral nekaj drobcev iz tega članka in jih prevedel, nato pa vse skupaj založil, deloma zato, ker sem imel preveč drugega dela in skrbi, deloma pa zato, ker se mi je zdelo, da je pri nas govorjenja veliko veliko preveč, posebno še, ker od vsega tega ponavljanja že do kraja premetega in prežvečenega in mlačve prazne slame ni tako rekoč nobene koristi.

Če sem se čez čas, ko so mi te iveri spet prišle pod roko, vendarle odločil, da jih dam v presojo javnosti, sem se zato, ker se mi zde Unamunove, sedemdeset let stare misli izvirnejše od večine tega, kar smo slišali in brali z mladinskih kongresov, odločil brez večje skrbi zaradi take ali drugačne zamere, saj prizadeti — če možnost, da bo kdo prizadet, sploh še obstaja — še zmeraj lahko zamahnejo z roko in rečejo: »Zahvaljen bodi Bog, da nismo kakor tile španski cestnarji iz začetkov dvajsetega stoletja!«